

In memoriam W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, 1899-1991

H.E. COOMANS

Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam,
Postbus 4766, 1009 AT Amsterdam

Dr. W.S.S. van Benthem Jutting, born 6.II.1899 in Batavia (now Jakarta, Indonesia), passed away on 22.I.1991 at Middelburg, the Netherlands. She studied biology at the University of Amsterdam (1918-1924) and became curator for molluscs at the Zoological Museum in Amsterdam (1925-1964). For two years she was curator at the Zoological Museum in Buitenzorg (now Bogor) on the island of Java (1930-1932). Her numerous publications and books cover the molluscs of the Netherlands, the non-marine molluscs of Indonesia, Malaya and New Guinea, and the history of malacology, next to a score of papers on various malacological subjects. She was librarian and honorary member of the Netherlands Malacological Society, and editor of its journal *Basteria* (1948-1977). After retirement (1965) she moved to Domburg in the province of Zeeland, and also published on the history of this province. She became curator of the Academy of Sciences of Zeeland in Middelburg. In 1961 she was made an Officer in the Order of Oranje Nassau, and distinguished with the degree of Doctor of Science honoris causa of the Justus Liebig University of Giessen, Germany (1964). In addition she received the medals of the Academy of Sciences in Zeeland and of the Zoological Museum in Amsterdam. Since 1945 she was married to the zoologist Pico J. van der Feen, *biol. drs.* (1892-1987), but continued to publish under her maiden name.

Key words: History of malacology, obituary, bibliography, the Netherlands, Indonesia.

Wouter Sophie Suzanna van Benthem Jutting (roepnaam Tera) werd geboren op 6 februari 1899 te Batavia in het voormalige Nederlandsch-Indië (thans Djakarta, Indonesia). Haar vader was lid van het Hof van Justitie aldaar, maar werd reeds in 1900 gepensionneerd en het gezin repatrieerde naar Nederland. Tera bezocht de Middelbare Meisjes School in Haarlem (1911-1916), en daarna de Kweekschool voor Onderwijzers (1916-1918). Zij behaalde in april 1918 de onderwijzers-akte. Vervolgens ging zij naar de (toen nog) Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam om biologie te studeren (1918-1924). Deze studie werd afgesloten met het examen K IV voor leraren in de natuurlijke historie. Een carrière in het middelbaar onderwijs was echter niet voor haar weggelegd, want Tera van Benthem Jutting werd in 1925 aangesteld als conservator aan het Zoologisch Museum te Amsterdam; zij was reeds sedert 1919 als assistent aan het museum verbonden. Eveneens in 1919 was zij lid geworden van het Mollusken-Comité, zodat we kunnen veronderstellen dat haar interesse voor de malacologie al vóór haar twintigste jaar aanwezig was.

De collectie die zij kreeg te beheren was opgebouwd uit twee afzonderlijke verzamelingen: die van de dierentuin 'Artis' (opgericht 1838) en van de Universiteit van Amsterdam (sedert 1877). Deze collecties zijn later tot één geheel samengevoegd. Daarbij kwam de enorme collectie van M.M. Schepman, die in 1920 was aangekocht.

Tussen de beide wereldoorlogen bezocht Tera veel Europese landen, zowel voor verzameltochten als voor werkbezoeken aan instituten en musea. Bovendien werkte zij twee jaar (1930-1932) aan het Zoölogisch Museum te Buitenzorg, in haar geboorteland. Tijdens die twee jaren werden ook excursies op het eiland Java gemaakt.

In 1934 werd de Nederlandse Malacologische Vereniging opgericht; sedert het begin was zij lid, en later werd zij benoemd tot erelid (1964). In de vereniging was zij actief als bibliothecaris (1938-1964), en redactielid van *Basteria* (1948-1977). Zij heeft ook gefungeerd als bestuurslid van de Nederlandse Dierkundige Vereniging, en als redactrice van het Vakblad voor Biologen.

Gedurende de oorlogsjaren (1940-1945) werd het museumwerk geleidelijk bemoeilijkt, mede omdat de typen-collectie in bomvrije ruimten was opgeslagen. Na de oorlog, in august 1945, huwde Tera van Benthem Jutting de bioloog Drs. Pico J. van der Feen (1892-1987). Haar echtgenoot was tot dien werkzaam in Zeeland, maar kwam nu naar Amsterdam en werd tevens collega als conservator voor de zoogdieren. Met haar echtgenoot bezocht zij in 1966 Malaysia.

Bij de viering van het 25-jarig bestaan van de Nederlandse Malacologische Vereniging (1959) organiseerde zij een tentoonstelling over schelpen. Bovendien werd toen een symposium over mollusken georganiseerd, waaraan door collegae uit andere Europese landen werd deelgenomen. Daaruit ontstond toen de 'Unitas Malacologica Europaea' (thans 'Unitas Malacologica') die om de drie jaar een internationaal congres organiseert.

Na haar veertigjarig dienstverband aan de Universiteit werd mevrouw van der Feen geridderd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau (1960). In december van het jaar waarin zij 65 jaar geworden was (1964) werd haar afscheid gevierd, en tijdens dit feest werd haar een eredoctoraat aangeboden door de Justus Liebig-Universiteit van Giessen, West-Duitsland. Bovendien verschenen er twee feestbundels ter harer ere: *Basteria* (vol. 29 nos. 1-4) en *Beaufortia* (vol. 15).

Begin 1965 vestigde het echtpaar van der Feen zich in Domburg op Walcheren, maar dit betekende niet het einde van hun wetenschappelijk werk. Het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen profiteerde sindsdien van beider capaciteiten. Tera werd conservator, en eindredactrice van het Archief van het Genootschap. Haar verdiensten werden erkend door een erelidmaatschap (1969); in 1982 werd ze honorair conservator. Bovendien ontving zij de Penning van Dankbaarheid en Verdienste van het Zeeuwsch Genootschap.

Een lichte hersenbloeding in 1977 maakte een einde aan haar wetenschappelijke werkzaamheden; ondanks een compleet geestelijk herstel gingen de lichamelijke functies achteruit. Na het overlijden van haar echtgenoot (september 1987) was mevrouw van der Feen om gezondheidsredenen gedwongen de fraaie villa "De Wael" in Domburg te verlaten. Huis en inboedel werden geveild, en zelf verhuisde zij naar een verzorgingsflat te Middelburg. Echter, haar rijk voorziene malacologische bibliotheek werd geschonken aan het Instituut voor Taxonomische Zoölogie van de Universiteit van Amsterdam. Deze royale geste werd beantwoord met de toekenning van de legpenning van het Instituut "Natura Peperit Scientiam" (de natuur baart de wetenschap). De aanbidding op haar 90e verjaardag (6 februari 1989) in het gebouw van Gedeputeerde Staten van Zeeland beschouwde zij als een hoogtepunt in haar leven (zie *Basteria* 53:2, 1989).

De dagen van haar laatste levensjaren werden gevuld met lezen; ze stierf te Middelburg op 22 januari 1991. Tijdens de crematieplechtigheid werd het woord gevoerd

Fig. 1. Mevr. Dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting spreekt Prof. Dr. H. Engel toe op zijn 70ste verjaardag in de Koningszaal, Artis, 2 februari 1968 (v.l.n.r. Mevr. Dr. M.S.J. Engel-Ledeboer, Prof. Engel, Mevr. C.J. de Beaufort-Boisvain, Mevr. van der Feen).

door een familielid, mej. W.C.S. van Benthem Jutting, M.P. de Bruin (executeur-testamentair), de voorzitter van het Zeeuwsch Genootschap, Mr. J. van Marion, en schrijver dezes. De complete redactie van *Basteria* vertegenwoordigde de Nederlandse Malacologische Vereniging.

De betekenis van Dr. Tera van Benthem Jutting voor de malacologie blijkt vooral uit de indrukwekkende lijst van publicaties. De eerste tien jaren van haar carrière schreef zij vooral over de Nederlandse en Europese fauna, alsmede twee artikelen over de mollusken van Curaçao. Daarna kwam de fauna van Indonesia in haar belangstelling, maar in die jaren verschenen ook drie standaardwerken over de malacofauna van Nederland. Ze heeft zich een wereldnaam verworven met haar studies over de land- en zoetwater-mollusken van de Indische Archipel. Later kwamen daar nog bij de landslakken van Malaysia en (Westelijk) Nieuw-Guinea. De geschiedenis van de malacologie bestudeerde zij sinds 1939, en na haar pensionnering werden ook artikelen gewijd aan de Zeeuwse historie.

Totaal publiceerde zij van 1918 tot en met 1977 meer dan 230 boeken en artikelen. De land- en zoetwaterslakken van Zuid-Oost-Azië waren haar primaire studie-

objecten. Daarvan beschreef zij meer dan 270 nieuwe (onder)soorten en daarnaast nog 5 nieuwe soorten bivalven.

Als conservator van de afdeling mollusken van het Zoölogisch Museum (sedert 1968 onderdeel van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie) heeft mevrouw van der Feen de grote collectie uitstekend beheerd, uitgebreid en in de malacologische wereld bekend gemaakt. De schenking van haar bibliotheek verruimt en verlicht het onderzoek op de afdeling. Zij begeleidde studenten en hielp amateur-malacologen op weg.

Wij kunnen haar daarvoor niet dankbaar genoeg zijn.

Voor meer gegevens kan worden verwezen naar:

- ALTENA, C.O. VAN REGTEREN, 1964. Bibliography and list of new names. — *Beaufortia* 11 (130): 9-21.
- BRUGGEN, A.C. VAN, red., 1977. *Malacology in the Netherlands*: 1-53. Leiden.
- BRUIN, M.P. DE, W. LOS, H.E. COOMANS & J. VAN MARION, 1989. Huldiging Dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting. — *Zeeuws Tijdschrift* 39 (2): 55-58.
- COOMANS, H.E., 1968. Fifty years of "Comité ter bestudering van de Molluskenfauna in Nederland". — *Beaufortia* 15 (187): 57-62.
- ENGEL, H., & P.J. VAN DER FEEN, 1964. The life of Wouter S.S. van Benthem Jutting. — *Beaufortia* 11 (130): 1-9.
- FEEN, P.J. VAN DER, 1966. Dr. W.S.S. van Benthem Jutting. — *Hydrobiologia* 28: 309-317.
- KUIPER, J.G.J., 1984. Een halve eeuw Nederlandse Malacologische Vereniging. — *Corr.blad Ned.Malac. Ver.* 220: 1554-1601.

AANVULLENDE BIBLIOGRAFIE VAN DR. W.S.S. (= TERA) (VAN DER FEEN-) VAN BENTHEM JUTTING

Alle publicaties van haar hand, verschenen in de jaren 1918 tot en met 1964, staan vermeld in *Beaufortia* 11 (130): 9-17, 1964. De daarna verschenen publicaties worden hieronder genoemd.

- 1964a *Malacologie*. — *Natura* 61: 166-169.
- 1964b Mrs. Dr. P.J. Breyer-de Rooy. — *Copeia* 1964: 598.
- 1965a Changes in the mollusc fauna of the Zuiderzee after the closure in 1932. — *Proc. 1st Europ. Malac. Congr. London, 1962* (1965): 45-53.
- 1965b (met C.O. VAN REGTEREN ALTENA). *Conus nobilis* Linnaeus and *Conus victor* Broderip. — *Basteria* 29: 81-89.
- 1965c Veiling van Rembrandt-etsen in de achttiende eeuw. — *Kroniek van de vrienden van het Rembrandthuis* 19 (1): 3-6.
- 1965d Non-marine Mollusca of West New Guinea, part 4, Pulmonata, 2. — *Nova Guinea (Zool.)* 32: 205-304.
- 1966 Two new species of *Hydocena* (Neritacea) from Sabah, Borneo. — *J. Conch.*, London 26: 39-41.
- 1967 (met C.M. VAN HOORN). Oude en nieuwe gegevens over leven en arbeid van Dr Job Baster (1711-1775). — *Arch. Zeeuwsch Gen. Wet.* 1967: 29-70.
- 1968a Dr. Hendrik Engel, zoologist and historian, curator and professor. — *Beaufortia* 15 (179): 1-5.
- 1968b Ornamental shell festoons of the Oostkerk at Middelburg. — *Beaufortia* 15 (181): 15-20.
- 1968c Boekspreking (S. van der Spoel, 1967, *Euthecosmata*, a group with remarkable development stages. *Gastropoda, Pteropoda*). — *Basteria* 32: 47-48.
- 1968d The work of G.E. Rumphius (1627-1702) and its bearing on the Mollusca of India and Ceylon. — *Proc. Symp. Moll. Cochín 1968* 3: 1004-1006.

- 1969a Leendert Bomme, 1727-1788, een 18-de eeuwse bioloog te Middelburg. — Arch.Zeeuwsch Gen. Wet. 1969:21-35.
- 1969b Boekbespreking (R.D. Purchon, 1968, The biology of the Mollusca). — Basteria 33:84.
- 1970a Martinus Slabber (1740-1835), amateur-zoöloog in Zeeland. — Arch.Kon. Zeeuwsch Gen. Wet. 1970: 45-66.
- 1970b Erepenning voor Leendert Bomme teruggevonden. — Arch.Kon.Zeeuwsch Gen. Wet. 1970: 67.
- 1972a Wapenbord van burgemeester Jacob de Kuiser in de Oostkerk te Middelburg. — Zool.Meded. Leiden 47:414-416.
- 1972b (met A.C. VAN BRUGGEN). Carel Octavius van Regteren Altena, een schets van zijn leven en werken. — Basteria 36:31-54.
- 1972c Schelpenverzamelingen in Zeeland in de achttiende eeuw. — Basteria 36:149-156.
- 1973 Lotgevallen van het Natuurkundig Gezelschap te Middelburg in de 19e en 20e eeuw. — Arch.Kon.Zeeuwsch Gen. Wet. 1972 & 1973: 15-42.
- 1974 Historisch overzicht over veertig jaren Nederlandse Malacologische Vereniging (1934-1974). — Corr.blad. Ned.Malac.Ver. 161:298-313.
- 1976 Standbeeld voor Dr. Job Baster (1711-1775) te Zierikzee onthuld. — Basteria 40: 146-148.
- 1977a Zaden van *Entada gigas* (L.) Fawcett et Rendle op het strand bij Domburg. — Gorteria 8: 156-157.
- 1977b Schelpen op het Domburgse strand. Zomergids Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk te Domburg 1977: 8-9.
- 1977c History of the Dutch malacological society. In: A.C. VAN BRUGGEN, ed., Malacology in the Netherlands: 43-53. Leiden.

AANVULLENDE LIJST VAN NIEUWE TAXA EN NAMEN VOORGESTELD IN DE PERIODE 1964-1977

Gastropoda Prosobranchia

Hydrocenidae

Hydrocena scalinella (1966: 39, Borneo)

Hydrocena saulae (1966: 40, Borneo)

Gastropoda Pulmonata

Camaenidae

Camaena niceta (1965d: 209, New Guinea)

Ganesella (Coliolus) heliodora (1965d: 226, New Guinea)

Ganesella (Coliolus) concatenata (1965d: 227, New Guinea)

Ganesella (Coliolus) longicapillata (1965d: 227, New Guinea)

Papuina (Papuina) honorata (1965d: 260, New Guinea)

Papuina (Papuina) theonilla (1965d: 261, New Guinea)

Papuina (Canefriula) plurizonata robusta (1965d: 270, New Guinea)

Papuina (Canefriula) lacteolota mamberamonica (1965d: 272, New Guinea)

Papuina (Canefriula) lacteolota kuruduensis (1965d: 272, New Guinea)

Papuina (Canefriula) lacteolota japonensis (1965d: 273, New Guinea)

Papuina (Zetemina) metrodora (1965d: 280, New Guinea)

Papuina (Zetemina) odilia (1965d: 281, New Guinea)

Papuina (Rhynchotrochus) fridolina (1965d: 294, New Guinea)